

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу Острового Олексія Володимировича «Формування державної політики забезпечення кібернетичної безпеки в Україні», представленої на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління у спеціалізовану вчену раду Д 11.107.01 Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України

На підставі вивчення дисертації Острового О.В. на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління і автореферату, опублікованих за темою кандидатської дисертації наукових праць та матеріалів щодо практичного впровадження результатів дисертації слід констатувати наступне.

Актуальність теми дисертації

Протягом останніх років традиційна інформаційна безпека постала перед викликом зародження та швидкого росту рівня кіберзлочинності та кібервоєн. Порушення безпеки почалися з непередбачуваних атак окремих осіб і переросли в цільові атаки, які часто відносять до організованої злочинності або актів агресії між національними державами. ЄС і його держави-члени запускають широкомасштабні програми та ініціативи для посилення кібернетичної безпеки у відповідь на виклики, пов'язані зі захистом ініціатив із кібернетичної безпеки.

У провідних країнах світу вже сформовані загальнодержавні системи кібернетичної безпеки – як найбільш оптимальні організаційно-функціональні структури, що здатні за короткий проміжок часу акумулювати сили та засоби різних державних органів і приватного сектору для протидії кіберзагрозам. В Україні також відбувається становлення системи забезпечення кібернетичної безпеки. Проте, практика показує недосконалість національної системи кібернетичної безпеки, виявляє суттєві недоліки в кадровому забезпеченні її суб'єктів. Приклади кібератак

зі спробами втручання в електронну виборчу систему, зокрема під час проведення виборів у різних країнах (у т.ч. США, Франції та ін.) визначають надзвичайну актуальність цієї теми.

Аналіз вказаних чинників та тенденцій, спричинених об'єктивними факторами, свідчить про актуальність обґрунтування теоретико-методичних засад забезпечення кібернетичної безпеки, у тому числі й щодо формування системи державного управління у сфері кібербезпеки, ефективність якої залежить від спроможності суб'єктів державного управління забезпечувати безпечний кіберпростір, виявляти, прогнозувати та адекватно реагувати на фактори, які є причинами кібернебезпек.

Тому проведення фундаментальних досліджень і розробка методичних підходів з формування державної політики забезпечення кібернетичної безпеки сьогодні є надзвичайно актуальним.

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами

Зв'язок дисертаційного дослідження Острового О.В. із державними науковими програмами додатково підтверджує його актуальність, важливість та значущість питань, які вирішуються в дисертаційній роботі.

Так, основні наукові результати було отримано в межах наукових тем Донецького державного університету управління ««Правові засади діяльності підрозділів поліції органів місцевого самоврядування» (номер державної реєстрації 0110U003043, за період 2015–2018 рр.), а також «Теоретико-методологічні засади розроблення та функціонування механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях, в різних сферах суспільного життя» (номер державної реєстрації 0110U002889, за період 2015–2018 рр.), в межах яких автором узагальнено теоретичні основи формування державної політики забезпечення кібернетичної безпеки, поглиблено й аргументовано концепцію формування державної політики забезпечення національної кібернетичної безпеки, запропоновано методичний підхід до обґрунтування напрямів управлінського впливу в сфері кібернетичної безпеки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертації, мають достатньо високий рівень теоретико-методологічного та емпіричного обґрунтування, про що свідчить використання широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнього масиву аналітичних даних, зокрема провідних міжнародних організацій. Вірогідність наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації Острового О.В., забезпечується апробацією отриманих результатів на науково-практичних конференціях, достатньою кількістю публікацій, їх глибинністю. Покладена в основу дисертаційної роботи наукова проблема отримала достатнє методологічне опрацювання.

Так, в роботі використано широкий спектр методів, таких як: монографічний, системний аналіз, узагальнення, комплексний підхід, метод порівняльного аналізу, метод конкретизації, статистичний, графічний, концептуалізація, абстрактно-логічний метод, прескриптивний аналіз, теорія множин, теорія графів, сценарне моделювання, метод когнітивного моделювання.

Достовірність одержаних результатів

Достовірність одержаних науково-практичних результатів обумовлюється глибоким аналізом як вітчизняного, так і закордонного теоретичного надбання, значного обсягу аналітичної інформації, нормативно-правової бази, матеріалів щодо практичних засад імплементації державної політики забезпечення кібернетичної безпеки на різних рівнях. Запропоновані у роботі механізми формування та реалізації державної політики забезпечення кібернетичної безпеки підкріплюються відповідними розробками щодо їх застосування. Наукові положення, висновки та рекомендації повністю відповідають сучасним світовим тенденціям щодо забезпечення кібернетичної безпеки. Можна констатувати, що наукова новизна та висновки сформульовані чітко і у повній мірі дозволяють вирішити поставлені задачі. Розділи дисертації є завершеними, структурно

цілісними та послідовно логічними, що обумовило достатню достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій. Ознайомлення зі змістом дисертації, основними публікаціями та авторефератом дозволяє визнати, що мету дослідження виконано. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані автором особисто і характеризуються певною науковою новизною.

Структура дисертації є обґрунтованою, переконливою, логічно витриманою, що дало можливість автору розкрити зміст проблеми, дослідити її теоретичні й практичні аспекти, зробити висновки та сформулювати пропозиції.

У дисертаційній роботі розглянуто та вирішено коло завдань, що дозволило здобувачеві досягти мети дисертаційної роботи, привести свій погляд на вирішення науково-практичного завдання, що розглядається, та обґрунтувати свої пропозиції по її вирішенню.

Дисертація та автореферат виконані на високому теоретичному і методичному рівні. Виправданим необхідно вважати часте цитування інших дослідників, що досліджували суміжні наукові проблеми. Це суттєво збагатило дисертаційне дослідження і дозволило оцінити стан наукової проблематики, що досліджувалася.

Основні положення, висновки і рекомендації дисертації пройшли апробацію на наукових та науково-практичних конференціях.

Зміст дисертації, ступінь її завершеності

Подана на опонування дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, викладених на 239 сторінках друкованого тексту, у тому числі 32 таблиці, 39 рисунків. Робота містить 6 додатків на 18 сторінках і список використаних джерел із 205 найменувань на 26 сторінках.

Структурні частини дисертаційної роботи Острового О.В. внутрішньо пов'язані між собою і становлять органічну єдність. Зміст дисертації відповідає обраній темі, характеризується логічністю та комплексністю. Оформлення дисертаційної роботи відповідає державним стандартам. Дисертаційна робота написана професійним науковим стилем. Наукові

положення та висновки, представлені у дисертації, є обґрунтованими та детально розкриті в рукопису. Результати вирішення поставлених завдань складають цілісне та завершене дослідження.

За змістом дисертаційна робота Острового О.В. відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління.

Автореферат дисертації розкриває основні її положення, є ідентичним за структурою та змістом дисертації. Текст автореферату у повному обсязі відповідає змісту та основним положенням дисертаційної роботи. Оформлення дисертації та автореферату відповідає вимогам ДАК України.

Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих роботах

Основні наукові положення, висновки та рекомендації автора опубліковано в 12 наукових працях, зокрема, у 7 статтях у наукових фахових виданнях з державного управління, з яких 4 статті у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття у зарубіжному виданні, 3 публікації у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 4,78 др. арк., з яких 3,74 др. арк. належать особисто авторові.

Кількість, обсяг та зміст друківаних праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук і надають авторові право публічного захисту дисертації. Детальний аналіз представленого рукопису та автореферату дисертації дає підстави констатувати ідентичність автореферату й основних положень дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації в повному обсязі розкриті й обґрунтовані в тексті дисертації.

Наукова новизна дисертаційної роботи

Слід констатувати, що наукова новизна та висновки сформульовані чітко і у повній мірі дозволяють вирішити поставлені задачі. Розділи дисертації є завершеними, структурно цілісними та послідовно логічними, що обумовило достатню достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій. Ознайомлення зі змістом дисертації, основними публікаціями

та авторефератом дозволяє визнати, що мету дослідження виконано. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані автором особисто і характеризуються певною науковою новизною.

Наукова новизна дослідження полягає у поглибленні теоретичних поглиблення теоретичних засад та розвитку науково-методичних і практичних рекомендацій щодо формування державної політики забезпечення кібернетичної безпеки, що створює фундаментальне підґрунтя для посилення національної безпеки.

До положень, що характеризуються науковою новизною, слід віднести такі положення.

У дисертаційній роботі автором було *удосконалено*:

методичні засади формування аналітичного забезпечення державного управління кібернетичною безпекою, передбачають оцінку рівня кібернетичних загроз для регіонів країни та їх розподіл на кластери;

концепцію формування державної політики забезпечення національної кібернетичної безпеки, яка, на відміну від існуючої, представляє собою систему теоретичного базису, методичних засад, інструментального забезпечення, побудовану за принципом ієрархії на основі комплексного підходу;

методичний підхід до обґрунтування напрямів управлінського впливу в сфері забезпечення кібернетичної безпеки, який ґрунтується на використанні методу когнітивного моделювання та передбачає аналіз обраних факторів управлінського впливу, формування відповідних сценаріїв;

механізм формування державної політики забезпечення кібернетичної безпеки, що, на відміну від існуючих, являє собою сукупність організаційно-економічних методів і інструментів, які, ґрунтуючись на правових нормах, дозволяють державі, органам місцевого самоврядування і підприємствам зменшити ризики кібератак та кіберінцидентів;

дістали подальшого розвитку:

теоретичні підходи формування державної політики забезпечення кібернетичної безпеки шляхом уточнення змісту поняття «державна політика в сфері кібербезпеки»;

обґрунтування авторського бачення моделі державного управління кібернетичною безпекою;

систематизація й узагальнення досвіду зарубіжних країн з питань розробки та реалізації державної політики забезпечення кібернетичної безпеки;

методичні підходи до формування державної політики забезпечення кібернетичної безпеки.

В цілому, слід зазначити, що дисертаційна робота Острового О.В. «Формування державної політики забезпечення кібернетичної безпеки» є завершеним науковим дослідженням, яке містить теоретичні та практичні розробки і конкретні пропозиції.

Теоретична та практична значимість дисертаційної роботи і впровадження результатів дослідження

Теоретична значущість дисертаційної роботи Острового О.В. полягає у теоретичному обґрунтуванні нових підходів до вирішення актуального наукового завдання щодо формування державної політики забезпечення кібернетичної безпеки, що безперечно створює вагомий внесок у розвиток науки у сфері державного управління. Практична значущість одержаних результатів полягає у тому, що вони доведені до конкретних науково-методичних та практичних рекомендацій і можуть бути використані у практичній діяльності органів виконавчої влади, а також у навчальному процесі.

Результати дисертаційного дослідження, наукові висновки, практичні рекомендації впроваджені в практику діяльності Департаменту кіберполіції Донецького управління кіберполіції Національної поліції України (довідка б/н від 15.01.2019 р.) в частині співробітництва та застосування елементів державно-приватного партнерства в сфері кібербезпеки, а також

впровадження аналітичного забезпечення управління кібернетичною безпекою.

Результати дослідження також використовуються в діяльності Маріупольської міської ради в процесі розробки стратегії розвитку м. Маріуполя на період до 2021 року (довідка б/н від 20.02.2019 р.), зокрема, в частині підвищення ефективності діяльності місцевої влади шляхом впровадження актуальних електронних сервісів місцевого самоврядування та системи управління інформаційною безпекою, що базується на підході до оцінки ризиків під час створення, впровадження, функціонування, моніторингу, аналізу, підтримки й удосконалення безпеки інформації.

Науково-методичні розробки автора, практичні висновки і пропозиції дисертаційного дослідження впроваджено в навчальний процес Донецького державного університету управління при викладанні дисциплін «Інформаційне право», «Адміністративне право» (довідка № 10-19/632 від 29.10.2018 р.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Загалом дисертаційне дослідження здійснено на високому науково-теоретичному рівні. Проте, оскільки деякі його положення є дискусійними, що пов'язано із означенням дисертантом власної позиції щодо окремих досліджуваних проблем, варто зробити певні зауваження та побажання з метою подальшого удосконалення обумовленої проблематики.

1. У розділі 1, параграф 1.3. докладно досліджується зарубіжний досвід державної політики забезпечення кібернетичної безпеки, але в параграфі 2.3. простежується певне дублювання, де розглядаються аспекти співпраці в рамках ЄС-НАТО. Варто було б навести, чому саме таке розмежування та представлення матеріалу автор вважає необхідним.

2. В роботі, параграф 1.1. значна увага приділена сутності кібернетичної безпеки, що є цілком логічним. Однак, на наш погляд, не менш ґрунтовного аналізу потребує дослідження сутності державної

політики забезпечення кібернетичної безпеки як об'єкта наукових досліджень, зокрема, зарубіжних авторів і фахівців.

3. В рамках дослідження, параграф 2.1. автор детально зупиняється та аналізує структуру кіберзлочинності, кримінальних впроваджень, динаміку кіберзлочинів, проте не наводить в достатній мірі оцінку стану державного управління системою кібербезпеки та визначення проблем формування державної політики її забезпечення.

4. В другому розділі, параграф 2.3. автор досліджує концептуальні засади державно-приватного партнерства як інструменту забезпечення кібернетичної безпеки, що дозволило визначити напрями та відповідні форми, які підтверджують доцільність його застосування. Проте, доречним було б навести приклади зарубіжного досвіду з наведеним статистичним матеріалом, що в свою чергу забезпечило б ґрунтовність висновків.

5. Методичні розробки автора щодо обґрунтування напрямів управлінського впливу у сфері забезпечення кібернетичної безпеки (параграф 3.2) мають незавершений вигляд, зокрема ним проаналізовано та використано існуючі методики, які вже розроблені й частково використовуються, дисертантом розроблені конкретні сценарії розвитку, які ґрунтуються на результатах когнітивної моделі факторів регуляторного впливу на рівень кібербезпеки, проте єдиного цілісного авторського комплексу організаційних заходів не сформовано.

Наведені зауваження істотно не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження, відчутно не знижують наукового рівня й практичної корисності дисертації.

Загальний висновок по дисертаційній роботі щодо її відповідності встановленим вимогам

Дисертація Острового Олексія Володимировича є, на наш погляд, науково завершеним, самостійно виконаним дослідженням, що має суттєву наукову новизну і безперечну практичну цінність. Автору вдалося досягти поставленої мети шляхом вирішення відповідних завдань, в результаті чого вирішено актуальне науково-практичне завдання у галузі державного

управління щодо формування державної політики забезпечення кібернетичної безпеки, що створює фундаментальне підґрунтя для посилення національної безпеки.

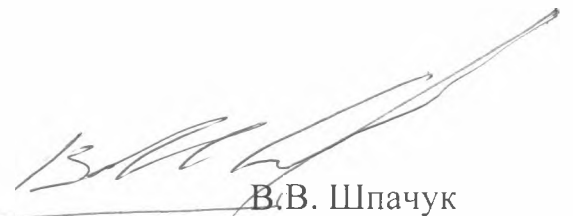
Подана до захисту дисертація відповідає спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, а також вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника».

Наведені у відгуку зауваження не носять принципового характеру і не впливають на загальну високу оцінку дисертації.

Дисертація характеризується новизною одержаних результатів та обґрунтованістю висновків, має теоретичне і практичне значення та відповідає вимогам, які викладено в пп. 9, 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника (Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” від 24 липня 2013 р. № 567), а її автор, Островий О.В. заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент –

Професор кафедри публічного
управління та адміністрування
Таврійського національного
університету ім. В. І. Вернадського,
доктор наук з державного управління, доцент

В.В. Шпачук

Учений консультант
Професор В. А.

Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

